

95 παρανόμως πείθουσιν οἱ κατήγοροι ψηφισασθαι. οὐ τοι τῶν ἐπιειγόμενων ἐστὶ τὰ πράγματα, ἀλλὰ τῶν εὐβουλευομένων. νῦν μὲν οὖν γνωριστὰί γίνεσθε τῆς δίκης, τότε δὲ δικαστὰί τῶν μαρτύρων· νῦν μὲν δοξασταί, τότε δὲ κριταί τῶν ἀληθῶν.

96 ράϊστον δὲ τοί ἐστιν ἀνδρὸς περὶ θανάτου φεύγοντος τὰ ψευδῆ καταμαρτυρῆσαι. ἐὰν γὰρ τὸ παραχρήμα μόνον πείσωσιν ὥστε ἀποκτεῖναι, ἅμα τῶι σώματι καὶ ἡ τιμωρία ἀπόλωλεν. οὐδὲ γὰρ οἱ φίλοι ἔτι θελήσουσιν ὑπὲρ ἀπολωλὸτος τιμωρεῖν· ἐὰν δὲ καὶ βουληθῶσιν, τί ἔσται πλέον τῶι γε ἀποθανόντι; νῦν μὲν οὖν ἀποψηφισασθέ μου· ἐν δὲ τῆι τοῦ φόνου δίκη οὔτοί τε τὸν νομιζόμενον ὄρκον διομοσάμενοι ἐμοῦ κατηγορήσουσι, καὶ ὑμεῖς περὶ ἐμοῦ κατὰ τοὺς κειμένους νόμους διαγνώσεσθε, καὶ ἐμοὶ οὐδεὶς λόγος ἔσται ἔτι, ἐὰν τι πάσχω, ὡς παρανόμως ἀπωλόμην. ταῦτά τοι δέομαι ὑμῶν, οὔτε τὸ ὑμέτερον εὐσεβὲς παρεῖς οὔτε ἐμαυτὸν ἀποστερῶν τὸ δίκαιον· ἐν δὲ τῶι ὑμετέρωι ὄρκωι καὶ ἡ ἐμὴ σωτηρία ἔνεστι. πειθόμενοι δὲ τούτων ὄτωι βούλεσθε, ἀποψηφισασθέ μου.

6. Περί τοῦ χορευτοῦ

1 Ἦδιστον μὲν, ὧ ἀνδρες δικασταί, ἀνθρώπωι ὄντι μὴ γενέσθαι μηδένα κίνδυνον περὶ τοῦ σώματος, καὶ εὐχόμενος ἂν τις ταῦτα εὐξαιτο· εἰ <δ'> ἄρα τις καὶ ἀναγκάζοιτο κινδυνεύειν, τοῦτο γοῦν ὑπάρχειν, ὅπερ μέγιστον ἐγὼ νομίζω ἐν πράγματι τοιοῦτωι, αὐτὸν ἑαυτῶι συνειδέναι μηδὲν ἐξημαρτηκότι, ἀλλ' εἴ τις καὶ συμφορὰ γίγνωιτο, ἄνευ κακότητος καὶ αἰσχύνης 2 γίνεσθαι, καὶ τύχηι μᾶλλον ἢ ἀδικίαι. καὶ τοὺς μὲν νόμους οἱ κείνται περὶ τῶν τοιοῦτων πάντες ἂν ἐπαινέσειαν κάλλιστα νόμων κείσθαι καὶ ὀσιώτατα. ὑπάρχει μὲν γὰρ αὐτοῖς ἀρχαιοτάτοις εἶναι ἐν τῆι γῆι ταύτῃ, ἔπειτα τοὺς αὐτοὺς αἰεὶ περὶ τῶν αὐτῶν, ὅπερ μέγιστον σημεῖον νόμων καλῶς κειμένων· ὁ χρόνος γὰρ καὶ ἡ ἐμπειρία τὰ μὴ καλῶς ἔχοντα

5-95 ράϊστον δὲ τοί Dobree: ἀραῖς τῶν δετοί. A: lacunam habet. N
6.1 δ' add. Aldus

διδάσκει τοὺς ἀνθρώπους. ὥστ' οὐ δεῖ ὑμᾶς ἐκ τῶν λόγων τοῦ κατηγοροῦντος τοὺς νόμους μαθεῖν εἰ καλῶς ἔχουσιν ἢ μή, ἀλλ' ἐκ τῶν νόμων τοὺς τούτων λόγους, εἰ ὀρθῶς ὑμᾶς καὶ νομίμως διδάσκουσιν ἢ οὐ. ὁ μὲν οὖν ἀγῶν ἐμοὶ μέγιστος τῶι 3 κινδυνεύοντι καὶ δικωκομένωι. ἠγοῦμαι μὲν τοι γε καὶ ὑμῖν τοῖς δικασταῖς περὶ πολλοῦ εἶναι τὰς φονικὰς δίκας ὀρθῶς διαγινώσκειν, μάλιστα μὲν τῶν θεῶν ἕνεκα καὶ τοῦ εὐσεβοῦς, ἔπειτα δὲ καὶ ὑμῶν αὐτῶν. ἔστι μὲν γὰρ περὶ τοῦ τοιοῦτου [αὐτοῦ] μία δίκη· αὕτη δὲ μὴ ὀρθῶς καταγινωσθεῖσα 4 ἰσχυροτέρα ἐστὶ τοῦ δικαίου καὶ τοῦ ἀληθοῦς, ἀνάγκη γάρ, ἐὰν ὑμεῖς καταψηφίσησθε, καὶ μὴ ὄντα φονέα μηδὲ ἔνοχον τῶι ἔργωι χρήσασθαι τῆι δίκῃ, καὶ νόμωι εἰργεσθαι πόλεως ἱερῶν ἀγῶνων θυσιῶν, ἅπερ μέγιστα καὶ παλαιότατα τοῖς ἀνθρώποις. τοσαύτην γὰρ ἀνάγκην ὁ νόμος ἔχει ὥστε καὶ ἂν τις κτείνῃ τινὰ ὧν αὐτὸς κρατεῖ καὶ μὴ ἔστιν ὁ τιμωρήσων, τὸ νομιζόμενον καὶ τὸ θεῶν δεδιδῶς ἀγνεύει τε ἑαυτὸν καὶ ἀφέξεται ὧν εἴρηται ἐν τῶι νόμωι, ἐλπίζων οὕτως ἂν ἀρίστα πράξῃν. 5 ἔστι μὲν γὰρ τὰ πλείω τοῖς ἀνθρώποις τοῦ βίου ἐν ταῖς ἐλπίσιν· ἀσεβῶν δὲ καὶ παραβαίνων τὰ εἰς τοὺς θεοὺς καὶ αὐτῆς ἂν τῆς ἐλπίδος, ὅπερ μέγιστόν ἐστι τοῖς ἀνθρώποις ἀγαθόν, αὐτὸς αὐτὸν ἀποστεροίη, καὶ οὐδεὶς ἂν τολμήσειεν οὔτε τὴν δίκην τὴν δεδικασμένην παραβαίνειν πιστεύσας ὅτι οὐκ ἔνοχος ἐστὶ τῶι ἔργωι, οὔτ' αὖ συνειδῶς αὐτὸς αὐτῶι ἔργον εἰργασμένος τοιοῦτον μὴ οὐ χρήσθαι τῶι νόμωι· ἀνάγκη δὲ τῆς τε δίκης 6 νικᾶσθαι παρὰ τὸ ἀληθές, αὐτοῦ τε τοῦ ἀληθοῦς, κὰν μὴ ὁ τιμωρήσων ἦ. αὐτῶν δὲ τούτων ἕνεκα οἱ τε νόμοι καὶ αἱ διωμοσίαι καὶ τὰ τόμια καὶ αἱ προρήσεις, καὶ τᾶλλα ὅσα γίνεται τῶν δικῶν τοῦ φόνου ἕνεκα, πολὺ διαφέρουτ' ἀπὸ τῆς ἐπὶ τοῖς ἄλλοις, ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ πράγματα, περὶ ὧν οἱ κίνδυνοι, περὶ πλείστον ἐστὶν ὀρθῶς γινώσκεισθαι· ὀρθῶς μὲν γὰρ γνωσθέντα τιμωρία ἐστὶν ὑπὲρ τοῦ ἀδικηθέντος, φονέα δὲ τὸν μὴ αἴτιον ψηφισθῆναι ἁμαρτία καὶ ἀσέβεια εἰς τε τοὺς θεοὺς καὶ τοὺς νόμους, καὶ οὐκ ἴσον ἐστὶ τὸν τε διώκοντα μὴ ὀρθῶς

καίτιόσασθαι καὶ ὑμᾶς τοὺς δικαστᾶς μὴ ὀρθῶς γινῶναι. ἡ μὲν γὰρ τούτου αἰτίας οὐκ ἔχει νῦν τέλος, ἀλλ' ἐν ὑμῖν ἐστὶ καὶ τῆι δίκηι· ὁ τι δ' ἂν ὑμεῖς μὴ ὀρθῶς γνῶτε, τοῦτο οὐκ ἔστιν ὅποι ἂν ἀνευγκῶν τις τὴν αἰτίαν ἀπολύσαιτο.

- 7 ἐγὼ δὲ, ὦ ἄνδρες, οὐ τὴν αὐτὴν γινῶμην ἔχω περὶ τῆς ἀπολογίας ἦνπερ οἱ κατήγοροι περὶ τῆς κατηγορίας, οὔτοι γὰρ τὴν μὲν δίωξιν εὐσεβείας ἕνεκά φασι ποιῆσθαι καὶ τοῦ δικαίου, τὴν δὲ κατηγορίαν ἅπασαν πεποιήνται διαβολῆς ἕνεκα καὶ ἀπάτης, ὅπερ ἀδικώτατόν ἐστι τῶν ἐν ἀνθρώποις, καὶ οὐκ ἐλέγξαντες, εἴ τι ἀδικῶ, δικαίως με βούλονται τιμωρεῖσθαι, ἀλλὰ διαβάλλοντες, καὶ εἰ μὴ δὲν ἀδικῶ, ζημιῶσαι 8 καὶ ἐξελάσαι ἐκ τῆς γῆς ταύτης. ἐγὼ δὲ ἀξιῶ πρώτον μὲν περὶ αὐτοῦ τοῦ πράγματος κρίνεσθαι, καὶ διηγῆσασθαι ἐν ὑμῖν τὰ γενόμενα πάντα· ἔπειτα περὶ τῶν ἄλλων ὧν οὔτοι κατηγοροῦσιν, ἐὰν ὑμῖν ἰδομένοις, βουλῆσμαι ἀπολογῆσασθαι. ἡγοῦμαι γὰρ μοι τιμὴν καὶ ὠφέλειαν αὐτὰ οἴσιν, τοῖς δὲ κατηγόροις καὶ τοῖς ἐπιπρεάζουσιν αἰσχύνην· ἐπεὶ 9 τοί γε καὶ δεινόν, ὦ ἄνδρες, ἵνα μὲν ἐξῆν αὐτοῖς, εἴ τι ἡδίκουν ἐγὼ τὴν πόλιν ἢ ἐν χορηγίαι ἢ ἐν ἄλλοις τισίν, ἀποφῆναι καὶ ἐξελέγξασιν ἄνδρα τε ἐχθρὸν τιμωρήσασθαι καὶ τὴν πόλιν ὠφελῆσαι, ἐνταῦθα μὲν οὐδεὶς πώποτε οἶός τε ἐγένετο αὐτῶν οὔτε μικρὸν οὔτε μέγα ἐξελέγξαι ἀδικούντα τόνδε τὸν ἄνδρα τὸ πληθὸς τὸ ὑμέτερον· ἐν δὲ τούτῳ τῶι ἀγῶνι, φόνου διώκοντες καὶ τοῦ νόμου οὕτως ἔχοντος, εἰς αὐτὸ τὸ πρᾶγμα κατηγορεῖν, μηχανῶνται ἐπ' ἐμοὶ λόγους ψευδεῖς συντιθέντες καὶ διαβάλλοντες τὰ εἰς τὴν πόλιν, καὶ τῆι μὲν πόλει, εἴπερ ἀδικεῖται, κατηγορίαν ἀντὶ τιμωρίας ἀπονέμουσιν, αὐτοὶ δὲ ὁ τὴν πόλιν φασὶν ἀδικεῖσθαι, τούτου ἰδία ἀξιούσι δίκην λαμβάνειν, καίτοι αὐται αἱ κατηγοριαὶ οὔτε χάριτος ἄξια οὔτε 10 πίστεως, οὔτε γὰρ δὴ οὐ ἡ πόλις ἐλάμβανεν ἂν δίκην εἴ τι ἡδίκητο, ἐνταῦθα τὴν κατηγορίαν ποιεῖται, ὥστε χάριτος ἄξιον εἶναι τῆι πόλει· οὔτε ὅστις εἰς ἄλλα κατηγορεῖ ἢ ἂ δίκαι

6.6 αἰτίαςσασθαι... ὀρθῶς add. Aldus

6.9 εἴπερ Blass: εἰ μὲν AN ὁ Cobet: οὐ Thalheim: ὦ A: ὦι N

ἐν πράγματι τοιούτῳ, πιστεῦσαι δῆπου αὐτῶι ἀξιωτέρον ἐστὶν ἢ ἀπιστῆσαι. ἐγὼ δὲ σχεδὸν ἐπίσταμαι τὴν ὑμέτεραν γνώμην, ὅτι οὐτ' ἂν καταψηφίσαισθε οὐτ' ἂν ἀποψηφίσαισθε ἐτέρου τινὸς ἕνεκα μᾶλλον ἢ αὐτοῦ τοῦ πράγματος· ταῦτα γὰρ καὶ ὅσα καὶ δίκαια· ἄρξομαι δὲ ἐντεῦθεν.

ἐπειδὴ χορηγὸς κατεστάθην εἰς Θαραγλία καὶ ἔλαχον 11 Παντακλέα διδάσκαλον καὶ Κεκροπίδα φυλὴν πρὸς τῆι ἔμαντοῦ. [τούτέστι τῆι Ἐρεχθίδι.] ἐχορήγουν ὡς ἄριστα ἐδυνάμην καὶ δικαιοτάτα, καὶ πρώτον μὲν διδασκαλεῖον (ἤ) ἦν ἐπιτηδειότατον τῆς ἐμῆς οἰκίας κατεσκεύασα, ἐν ᾧ περ καὶ Διονυσίοις ὅτε ἐχορήγουν ἐδίδασκον· ἔπειτα τὸν χορὸν συνέλεξα ὡς ἐδυνάμην ἄριστα, οὔτε ζημιώσας οὐδένα οὔτε ἐνέχυρα βίαι φέρων οὐτ' ἀπεχθανόμενος οὐδενί, ἀλλ' ὥσπερ ἂν 12 ἦδιστα καὶ ἐπιτηδειότατα ἀμφοτέροις ἐγίνετο, ἐγὼ μὲν ἐκέλευον καὶ ἠτούμην, οἱ δ' ἐκόντες καὶ βουλόμενοι ἔπειπον, ἐπεὶ δὲ ἦκον οἱ παῖδες, πρώτων μὲν μοι ἀσχολία ἦν παρεῖναι καὶ ἐπιμελεῖσθαι· ἐτύγχανε γὰρ μοι πράγματα ὄντα πρὸς Ἄριστίωνα καὶ Φιλῆνον, ἃ ἐγὼ περὶ πολλοῦ ἐποιούμην, ἐπειδὴ περ εἰσήγγειλα, ὀρθῶς καὶ δικαίως ἀποδείξαι τῆι βουλῆι καὶ τοῖς ἄλλοις Ἀθηναίοις. ἐγὼ μὲν οὖν τούτοις προσεῖχον τὸν νοῦν, κατέστησα δὲ ἐπιμελεῖσθαι, εἴ τι δέοι τῶι χορῶι, Φανόστρατον, δημότην μὲν τούτων ἰ τῶν δικωκόντων, κηδεστὴν δ' ἐμαυτοῦ, ὧι ἐγὼ δέδωκα τὴν θυγατέρα, καὶ ἤξιον αὐτὸν ἄριστα ἐπιμελεῖσθαι· ἐτι δὲ πρὸς τούτῳ δύο ἄνδρας, τὸν 13 μὲν Ἐρεχθίδος Ἀμεινίαν, ὃν αὐτοὶ οἱ φυλῆται ἐψηφίσαντο συλλέγειν καὶ ἐπιμελεῖσθαι τῆς φυλῆς ἐκάστοτε, δοκούντα χρηστὸν εἶναι, τὸν δ' ἕτερον τῆς Κεκροπίδος, ὅσπερ ἐκάστοτε εἶωθεν ταύτην τὴν φυλὴν συλλέγειν· ἐτι δὲ τέταρτον Φίλιππον, ὧι προσετέτακτο ὠνεῖσθαι καὶ ἀναλίσκειν εἴ τι φράξοι ὁ διδάσκαλος ἢ ἄλλος τις τούτων, ὅπως ἄριστα χορηγοῖντο οἱ παῖδες καὶ μηδενὸς ἐνδεεῖς εἶεν διὰ τὴν ἐμὴν ἀσχολίαν.

καθεστῆκει μὲν ἡ χορηγία οὔτω, καὶ τούτων εἴ τι ψεύδομαι 14 προφάσεως ἕνεκα, ἔξεστι τῶι κατηγορῶι ἐξελέγξαι ἐν τῶι

6.11 τούτέστι τῆι Ἐρεχθίδι del. Reiske

ἢ add. Bekker

τῷ δικαίῳ καὶ τῷ ἀληθεῖ. ὅποσα μὲν γὰρ λάθρα πράττεται καὶ ἐπὶ θανάτῳ βουλευθέντα, ὧν μὴ εἰσι μάρτυρες, ἀνάγκη περὶ τῶν τοιούτων ἔξ αὐτῶν τῶν λόγων τῶν τοῦ κατηγοροῦ καὶ τοῦ ἀποκρινομένου τὴν διάγνωσιν ποιῆσθαι καὶ θηρεύειν καὶ ἐπὶ μικρὸν ὑπονοεῖν τὰ λεγόμενα, καὶ εἰκάζοντας μᾶλλον ἢ σάφα εἰδότες ψηφίζεσθαι περὶ τῶν πραγμάτων· ὅπου δὲ πρῶτον μὲν αὐτοὶ οἱ κατηγοροὶ ὁμολογοῦσι μὴ ἔκ προνοίας μηδ' ἐκ παρασκευῆς γενέσθαι τὸν θάνατον τῷ παιδί, ἔπειτα τὰ πραχθέντα φανερώς ἅπανταπραχθῆναι καὶ ἐναντίον μαρτύρων πολλῶν, καὶ ἀνδρῶν καὶ παιδῶν, καὶ ἐλευθέρων καὶ δούλων, ἔξ ὧν περ καὶ εἴ τις τι ἠδίκηκε, φανερώτατος ἂν εἴη, καὶ εἴ τις μὴ ἀδικοῦντα αἰτιώιτο, μάλιστα ἐξελέγχοιτο.

ἄξιον δ' ἐνθυμηθῆναι, ὧ ἀνδρες, ἀμφοτέρω καὶ τῆς γνώμης τῶν ἀντιδίκων καὶ οἷω τρόπῳ ἔρχονται ἐπὶ τὰ πράγματα. ἔξ ἀρχῆς γὰρ οὐδὲν ὁμοίως οὔτοί τε πρὸς ἐμὲ πράττουσι καὶ ἐγὼ πρὸς τούτους. ἔλεξε μὲν γὰρ Φιλοκράτης οὔτοσι ἀναβᾶς εἰς τὴν ἡλιαίαν τὴν τῶν θεσμοθετῶν, τῇ ἡμέρῃ ἢ ὁ παῖς ἐξεφέρετο, ὅτι ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀποκτείναι ἐγὼ ἐν τῷ χορῶι, φάρμακον ἀναγκάσας πιεῖν. ἐπειδὴ δὲ οὔτος ταῦτα ἔλεγεν, ἀναβᾶς ἐγὼ εἰς τὸ δικαστήριον τοῖς αὐτοῖς δικασταῖς ἔλεξα ὅτι τὸν μὲν νόμον οὐ δίκαιον [οὐ] προκασιταῖη Φιλοκράτης κατηγορῶν καὶ διαβάλλων εἰς τὸ δικαστήριον, μελλόντων ἔσεσθαι μοι ἀγῶνων πρὸς Ἀριστίωνα καὶ Φιλῖνον αὔριον (καὶ) τῇ ἔννῃ, ὧν περ ἔνεκα τοὺς λόγους τούτους λέγοι· ἃ μὲντοι αἰτιώιτο καὶ διαβάλλοι, ραδίως ἐξελεγχθήσοιτο ψευδόμενος· εἴεν γὰρ οἱ συνειδότες πολλοί, καὶ ἐλεύθεροι καὶ δούλοι, καὶ νεώτεροι καὶ πρεσβύτεροι, σύμπαντες πλείους ἢ πεντήκοντα, οἱ τοὺς τε λόγους τοὺς λεχθέντας περὶ τῆς πόσεως τοῦ φαρμάκου καὶ τὰ πραχθέντα καὶ τὰ λεγόμενα πάντα ἠπίσταντο.

καὶ εἰπὸν τε ταῦτα ἐν τῷ δικαστηρίῳ, καὶ προῦκαλούμην αὐτὸν εὐθύς τότε, καὶ αὐθις τῇ ὑστεραίῳ ἐν τοῖς αὐτοῖς

6.21 οὐ del. Maetzner: οὐ δ' γ' om. A: οὐ γ' και add. Reiske

ὑστέρωι λόγῳ ὅτι ἂν βούληται [εἰπεῖν]· ἐπεὶ τοι οὔτως ἔχει. ὧ ἀνδρες· πολλοὶ τῶν περισσώτων τούτων τὰ μὲν πράγματα ταῦτα πάντα ἀκριβῶς ἐπίστανται, καὶ τοῦ ὅρκωτοῦ ἀκούουσι, καὶ ἐμοὶ προσέχουσι τὸν νοῦν ἅττα ἐγὼ ἀποκρίνομαι, οἷς ἐγὼ βουλοίμην ἂν δοκεῖν αὐτός τε ἑὸρκος εἶναι καὶ ὑμᾶς τάληθῃ λέγων πείσαι ἀποψηφίασθαί μου.

15 πρῶτον μὲν οὖν ἀποδείξω ὑμῖν ὅτι οὔτε ἐκέλευσα πιεῖν τὸν παῖδα τὸ φάρμακον οὔτ' ἠνάγκασα οὔτ' ἔδωκα καὶ οὐδὲ παρῆν ὅτ' ἔπιεν, καὶ οὐ τούτου ἔνεκα ταῦτα σφόδρα λέγω, ὡς ἐμαυτὸν ἔξω αἰτίας καταστήσω, ἕτερον δὲ τινα εἰς αἰτίαν ἀγάγω· οὐ δῆτα ἐγώ γε, πλήν γε τῆς τύχης, ἢ περ οἶμαι καὶ ἄλλοις πολλοῖς ἀνθρώπων αἰτία ἐστὶν ἀποθανεῖν· ἦν οὔτ' ἂν ἐγὼ οὔτ' ἄλλος οὐδεὶς οἷός τ' ἂν εἴη ἀποστρέψαι μὴ οὐ γενέσθαι ἦντινα δεῖ ἐκάστωι.

Μάρτυρες

16 μεμαρτύρηται μὲν οὖν, ὧ ἀνδρες, περὶ τοῦ πράγματος ἃ ἐγὼ ὑμῖν ὑπεσχόμην· ἔξ αὐτῶν δὲ τούτων χρὴ σκοπεῖν ἃ τε οὔτοι διωμόσαντο καὶ ἃ ἐγὼ, πότεροι ἀληθέστερα καὶ εὐοκότερα, διωμόσαντο δὲ οὔτοι μὲν ἀποκτεῖναι με Διόδοτον βουλεύσαντα τὸν θάνατον, ἐγὼ δὲ μὴ ἀποκτεῖναι, μήτε χειρὶ ἀράμενος μήτε βουλεύσας, αἰτιῶνται δὲ οὔτοι μὲν ἐκ τούτων, ὡς αἴτιος ὅς ἐκέλευσε πιεῖν τὸν παῖδα τὸ φάρμακον ἢ ἠνάγκασεν ἢ ἔδωκεν· ἐγὼ δ' ἔξ αὐτῶν τούτων ὧν αἰτιῶνται οὔτοι ἀποφανῶ ὅτι οὐκ ἔνοχός εἰμι· οὔτε γὰρ ἐκέλευσα οὔτ' ἔδωκα οὔτ' ἠνάγκασα· καὶ ἐπιπροστίθημι αὐτοῖς ὅτι οὐ παρεγενόμην πίνοντι, καὶ εἴ φασιν ἀδικεῖν εἴ τις ἐκέλευσεν, ἐγὼ οὐκ ἀδικῶ· οὐ γὰρ φασιν ἀδικεῖν εἴ τις ἠνάγκασεν, ἐγὼ οὐκ ἀδικῶ· οὐ γὰρ ἠνάγκασα, καὶ εἰ τὸν δόντα τὸ φάρμακόν φασιν αἴτιον εἶναι, 18 ἐγὼ οὐκ αἴτιος· οὐ γὰρ ἔδωκα, αἰτιάσασθαι μὲν οὖν καὶ καταφεύσασθαι ἔξεστι τῷ βουλομένῳ· αὐτὸς γὰρ ἕκαστος τούτου κρατεῖ· γενέσθαι μὲντοι τὰ μὴ γενόμενα καὶ ἀδικεῖν τὸν μὴ ἀδικοῦντα οὐκ ἐν τοῖς τούτων λόγοις ἡγοῦμαι εἶναι, ἀλλ' ἐν

6.17 αἴτιος ὅς Sauppe: οὔτος AN

δικασταῖς, καὶ ἰέναι ἐκέλευον λαβόντα μάρτυρας ὀπίσους βούλοιο ἐπὶ τοὺς παραγενομένους. λέγων αὐτῶι ὀνόματι ἕκαστον, τούτους ἔρωτᾶν καὶ ἐλέγχειν, τοὺς μὲν ἐλευθέρους ὡς χρῆ τούς ἐλευθέρους, οἱ σφῶν ἔνεκα καὶ τοῦ δικαίου ἔφραζον ἂν τάληθῆ καὶ τὰ γενόμενα, τοὺς δὲ δούλους, εἰ μὲν αὐτῶι ἔρωτῶντι τάληθῆ δοκοῖεν λέγειν, εἰ δὲ μή, ἔτοιμος εἶην δίδόναι βασανίζειν τοὺς τε ἑμαυτοῦ πάντας, καὶ εἴ τινας τῶν ἀλλοτρῶν κελεύοι, ὠμολόγουν πείσας τὸν δεσπότην 24 παραδῶσειν αὐτῶι βασανίζειν τρόπωι ὀποῖωι βούλοιο, καὶ ταῦτα ἐμοῦ προκαλουμένου καὶ λέγοντος ἐν τῶι δικαστηρίωι, οὐ καὶ αὐτοὶ οἱ δικασταὶ καὶ ἕτεροι ἰδιῶται πολλοὶ μάρτυρες παρήσαν, οὔτε τότε παραχρήμα οὔτε ὕστερον ἐν παντὶ τῶι χρόνωι οὐδεπώποτε ἠθέλησαν ἐλθεῖν ἐπὶ τούτο τὸ δίκαιον, εὐ εἰδότες ὅτι οὐκ ἂν τούτοις κατ' ἐμοῦ ἔλεγχος ἐγίγνετο οὗτος, ἀλλ' ἐμοὶ κατὰ τούτων, ὅτι οὐδὲν δίκαιον οὐδ' ἀληθὲς ἠτιῶντο, 25 ἐπίστασθε δέ, ὡς ἄνδρες, ὅτι αἰ ἀνάγκα αὐταὶ ἰσχυρόταται καὶ μέγιστα εἰσι τῶν ἐν ἀνθρώποις, καὶ ἔλεγχοι ἐκ τούτων σαφέστατοι καὶ πιστότατοι περὶ τοῦ δικαίου, ὅπου εἶεν μὲν ἐλεύθεροι πολλοὶ οἱ συνειδότες, εἶεν δὲ δούλοι, καὶ ἐξεῖη μὲν τοὺς ἐλευθέρους ὅρκους καὶ πίστεσιν ἀναγκάζειν, ἂ τοῖς ἐλευθέροις μέγιστα καὶ περὶ πλείστου ἐστίν, ἐξεῖη δὲ τοὺς δούλους ἑτέρας ἀνάγκαις, ὑφ' ὧν καὶ ἦν μέλλωσιν ἀποθανεῖσθαι κατεπιόντες, ὅμως ἀναγκάζονται τάληθῆ λέγειν· ἡ γὰρ παροῦσα ἀνάγκη 26 ἐκάστωι ἰσχυροτέρα ἐστὶ τῆς μελλούσης ἔσεσθαι, εἰς πάντα τοῖνυν ἐγὼ ταῦτα προῦκαλεσάμην τούτους, καὶ ἐξ ὧν γε χρῆ ἄνθρωπον ὄντα τάληθῆ καὶ τὰ δίκαια πυνθάνεσθαι, ἐξῆν αὐτοῖς πυνθάνεσθαι, καὶ πρόφασις οὐδεμία ὑπελείπετο, καὶ ἐγὼ μὲν ὁ τὴν αἰτίαν ἔχων καὶ ἀδικῶν, ὡς οὗτοί φασιν, ἔτοιμος ἦν αὐτοῖς κατ' ἑμαυτοῦ παρέχειν ἔλεγχον τὸν δικαιοτάτον· οἱ δ' αἰτιώμενοι καὶ φάσκοντες ἀδικεῖσθαι αὐτοὶ ἦσαν οἱ οὐκ 27 ἐθέλοντες ἐλέγχειν εἴ τι ἠδικοῦντο, καὶ εἰ μὲν ἐγὼ τούτων προκαλουμένων μὴ ἠθέλησα τοὺς παραγενομένους ἀποφῆναι, <ἦ> θεράποντας ἐξαιτοῦσι μὴ ἠθελον ἐκδιδόναι, ἡ ἄλλην τιὰ

πρόκλησιν ἔφευγον, αὐτὰ ἂν ταῦτα μέγιστα τεκμήρια κατ' ἐμοῦ ἐποιοῦντο ὅτι ἀληθῆς ἦν ἡ αἰτία· ἐπεὶ δ' ἐμοῦ προκαλουμένου οὔτοι ἦσαν οἱ φεύγοντες τὸν ἔλεγχον, ἐμοὶ δήπου δίκαιον κατὰ τούτων τὸ αὐτὸ τούτο τεκμήριον γενέσθαι, ὅτι οὐκ ἀληθῆς ἦν ἡ αἰτία ἦν αἰτιῶνται κατ' ἐμοῦ, ἐπίσταμαι δὲ καὶ τάδε, ὡς ἄνδρες, ὅτι εἰ μὲν τούτοις ἐμοῦ κατε- 28 μαρτύρουν οἱ μάρτυρες οἱ παραγενομένοι, αὐτοῖς ἂν τούτοις ἰσχυροτάτοις ἔχρῶντο καὶ πίστιν ταύτην σαφεστάτην ἀπέφαινον, τοὺς μάρτυρας τοὺς καταμαρτυροῦντας· τῶν αὐτῶν δὲ τούτων μαρτυρούντων, ἂ μὲν ἐγὼ λέγω, ἀληθῆ εἶναι, ἂ δὲ οὔτοι λέγουσιν, οὐκ ἀληθῆ, τοῖς μὲν μάρτυσι τοῖς μαρτυροῦσιν ἀπιστεῖν ὑμᾶς διδάσκουσι, τοῖς δὲ λόγοις οἷς αὐτοὶ λέγουσι πιστεύειν ὑμᾶς φασὶ χρῆναι, οὐς ἐγὼ εἰ ἔλεγον ἄνευ μαρτύρων, ψευδεῖς ἂν κατηγοροῦν εἶναι, καίτοι δεινὸν εἰ οἱ 29 αὐτοὶ μάρτυρες τούτοις μὲν ἂν μαρτυροῦντες πιστοί ᾤσαν, ἐμοὶ δὲ μαρτυροῦντες ἄπιστοι ἔσονται, καὶ εἰ μὲν πάνυ μὴ παρεγένοντο μάρτυρες, ἐγὼ δὲ παρειχθόμην, ἦ τοὺς παραγενομένους μὴ παρειχθόμην, ἑτέρους δὲ τινας, εἰκότως ἂν οἱ τούτων λόγοι πιστότεροι ᾤσαν τῶν ἐμῶν μαρτύρων· ὅπου δὲ μάρτυράς τε ὁμολογοῦσι παραγενέσθαι, καὶ ἐγὼ τοὺς παραγενομένους παρέχομαι, <καὶ> εὐθύς ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας καὶ αὐτὸς ἐγὼ καὶ οἱ μάρτυρες ἅπαντες φανεροὶ ἐσμεν λέγοντες ἅπερ νυνὶ πρὸς ὑμᾶς, πόθεν χρῆ, ὡς ἄνδρες, ἡ τάληθῆ πιστὰ ἢ τὰ μὴ ἀληθῆ ἄπιστα ποιεῖν ἄλλοθεν ἢ ἐκ τῶν τοιούτων; ὅπου μὲν γὰρ λόγῳ τις διδάσκει περὶ τῶνπραχθέντων, 30 μάρτυρας δὲ μὴ παρέχοιτο, μαρτύρων ἂν τις τοὺς λόγους τούτους ἐνδεεῖς φαίη εἶναι· ὅπου δὲ μάρτυρας μὲν παρέχοιτο, τεκμήρια δὲ αὐ τοῖς μαρτυροῦσιν ὅμοια μὴ ἀποφαίνοιτο, ταῦτᾶ ἂν τις ἔχοι εἰπεῖν, εἰ βούλοιο, ἐγὼ τοῖνυν τοὺς τε λόγους ὑμῖν 31 εἰκότας ἀποφαίνω, καὶ τοῖς λόγοις τοὺς μάρτυρας ὁμολογοῦντας καὶ τοῖς μάρτυσι τὰ ἔργα, καὶ τεκμήρια ἐξ

6.29 καὶ add. Reiske

6.30 ἀποφαίνοιτο M: ἀποφαίνονται A: ἀποφαίνοι Reiske ταῦτα Reiske: ταῦτα AN

αὐτῶν τῶν ἔργων, καὶ ἔτι πρὸς τούτοις δύο τῶ μεγίστω καὶ ἰσχυροτάτῳ. τούτους μὲν αὐτούς τε ὑπὸ σφῶν αὐτῶν ἐξελεγχόμενους καὶ ὑπ' ἐμοῦ, ἐμὲ δὲ ὑπὸ τε τούτων καὶ ὑπὸ ἐμαυτοῦ ἀπολυόμενον· ὅπου γὰρ ἐμοῦ ἐθέλοντος ἐλέγχεσθαι περὶ ὧν ἠτιῶντο οὗτοι μὴ ἤθελον ἐλέγχειν, ἠδίκουν, καὶ ἐμὲ μὲν δῆπου ἀπέλυον, αὐτοὶ δὲ κατὰ σφῶν αὐτῶν μάρτυρες ἐγένοντο, ὅτι οὐδὲν δίκαιον οὐδ' ἀληθὲς ἠτιῶντο, καίτοι εἰ πρὸς τοῖς ἐμαυτοῦ μάρτυσι τοὺς ἀντιδίκους αὐτοὺς μάρτυρας παρέχομαι, ποῦ ἔτι ἐλθόντα δεῖ ἢ πόθεν ἀποδείξαι αὐτὰ τῆς αἰτίας ἀπολελύσθαι.

33 ἡγοῦμαι μὲν οὖν καὶ ἐκ τῶν εἰρημένων καὶ ἀποδεδειγμένων, ὧ ἄνδρες, δικαίως ἂν μου ἀποψηφισασθαι ἕμᾱς, καὶ ἐπίστασθαι ἅπαντας ὅτι οὐδὲν μοι προσήκει τῆς αἰτίας ταύτης. ἴνα δ' ἔτι καὶ ἄμεινον μάθητε, τούτου ἕνεκα πλείω λέξω, καὶ ἀποδείξω ὑμῖν τοὺς κατηγοροὺς τούτους ἐπιροκοτάτους ὄντας καὶ ἀσεβεστάτους ἀνθρώπων, καὶ ἀξίους οὐ μόνον ὑπ' ἐμοῦ μισεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ ὑφ' ὑμῶν πάντων καὶ

34 τῶν ἄλλων πολιτῶν τῆς δίκης ἕνεκα ταυτησί. οὗτοι γὰρ τῆ μὲν πρώτῃ ἡμέρῃ ἢ ἀπέθανεν ὁ παῖς, καὶ τῆ ὑστεραία ἢ προέκειτο, οὐδ' αὐτοὶ ἤξιον αἰτιᾶσθαι ἐμὲ οὐδ' ἀδικεῖν ἐν τῷ πράγματι τούτῳ οὐδὲν, ἀλλὰ συνῆσαν ἐμοὶ καὶ διελέγοντο· τῆ δὲ τρίτῃ ἡμέρῃ ἢ ἐξεφέρετο ὁ παῖς, ταύτῃ δὴ πεπεισμένοι ἦσαν [τινες] ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τῶν ἐμῶν, καὶ παρσκευάζοντο αἰτιᾶσθαι καὶ προαγορεύειν εἶργεσθαι τῶν νομίμων. τίνες οὖν ἦσαν οἱ πείσαντες αὐτούς; καὶ τίνας ἕνεκα καὶ πρόθυμοι ἐγένοντο πείσαι αὐτούς; δεῖ γὰρ με καὶ ταῦτα ὑμᾶς διδάξαι.

35 κατηγορήσιν ἔμελλον Ἀριστίωνος καὶ Φιλίνου καὶ Ἀμπελίνου καὶ τοῦ ὑπογραμματέως τῶν θεσμοθετῶν, μεθ' οὗπερ συνέκλεπτον, περὶ ὧν εἰσήγγειλα εἰς τὴν βουλὴν, καὶ αὐτοῖς ἐκ μὲν τῶν πεπραγμένων οὐδεμία ἦν ἐλπίς ἀποφεύξεσθαι – τοιαῦτα ἄρ' ἦν τὰ ἠδικημένα· πείσαντες δὲ τούτους ἀπογράφεσθαι καὶ προαγορεύειν ἐμοὶ εἶργεσθαι τῶν νομίμων, ἡγήσαντο ταύτην σφίσιν ἔσεσθαι σωτηρίαν καὶ ἀπαλλαγὴν

τῶν πραγμάτων ἀπάντων, ὁ γὰρ νόμος οὕτως ἔχει, ἐπειδὴν 36 τις ἀπογραφεῖ φόνου δίκην, εἶργεσθαι τῶν νομίμων· καὶ οὗτ' ἂν ἐγὼ οἷός τ' ἦν ἐπέξελθεῖν εἰργόμενος τῶν νομίμων, ἐκεῖνοί τε ἐμοῦ τοῦ εἰσαγγεῖλαντος καὶ ἐπισταμένου τὰ πράγματα μὴ ἐπεξιόντος ραϊδίως ἔμελλον ἀποφεύξεσθαι καὶ δίκην οὐ δώσειν ὑμῖν ὧν ἠδίκησαν, καὶ τούτο οὐκ ἐπ' ἐμοὶ πρώτων ἐμῆχανήσαντο Φιλίνος καὶ οἱ ἕτεροι, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ Λυσιστράτῳ πρότερον, ὧς αὐτοὶ ὑμῖς ἠκούσατε, καὶ οὗτοι 37 τότε μὲν πρόθυμοι ἦσαν ἀπογράφεσθαι με εὐθύς τῆ ὑστεραία ἢ ὁ παῖς ἐθάπτετο, πρὶν τὴν οἰκίαν καθῆραι καὶ τὰ νομιζόμενα ποιῆσαι, αὐτὴν ταύτην φυλάξαντες τὴν ἡμέραν ἐν ἣ ἔμελλεν ὁ πρώτος ἐκείνων κριθήσεσθαι, ὅπως μηδὲ καθ' ἐνὸς αὐτῶν οἷός τε γενοίμην ἐπέξελθεῖν μηδ' ἐνδείξαι τῷ δικαστηρίῳ τὰ δικάσματα· ἐπειδὴ δὲ αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς τοὺς τε νόμους 38 ἀνέγνω, καὶ χρόνους ἐπέδειξεν ὅτι οὐκ ἐγχοροίη ἀπογράφασθαι καὶ τὰς κλήσεις καλεῖσθαι ὅσας ἔδει, καὶ ἐγὼ τοὺς ταῦτα μηχανωμένους εἰσάγων εἰς τὸ δικαστήριον εἶλον ἅπαντας, καὶ ἐτιμήθη αὐτοῖς ὧν ὑμῖς ἐπίστασθε, καὶ οὗτοι ὧν ἕνεκα ἐλάμβανον χρήματα οὐδὲν αὐτοῖς οἷοί τε ἦσαν ὠφελῆσαι, τότε δὴ προσιόντες αὐτῷ τ' ἐμοὶ καὶ τοῖς φίλοις ἐδέοντο διαλλαγῆναι, καὶ δίκην ἔτοιμοι ἦσαν δίδόναι τῶν ἡμαρτημένων, καὶ ἐγὼ πεισθεὶς ὑπὸ τῶν φίλων διηλλάγην 39 τούτοις ἐν Διιπολείοις ἐναντίον μαρτύρων, οἵπερ διήλλαττον ἡμᾶς πρὸς τῷ νεῶι τῆς Ἀθηνᾶς· καὶ μετὰ τοῦτο συνῆσαν μοι καὶ διελέγοντο ἐν τοῖς ἱεροῖς, ἐν τῇ ἀγορᾷ, ἐν τῇ ἐμῇ οἰκίᾳ, ἐν τῇ σφετέρῃ αὐτῶν καὶ ἐτέρωθι πανταχοῦ, τὸ τελευταῖον, ὧ 40 Ζεῦ καὶ θεοὶ πάντες, Φιλοκράτης αὐτὸς οὔτοσι ἐν τῷ βουλευτηρίῳ ἐναντίον τῆς βουλῆς, ἐστὼς μετ' ἐμοῦ ἐπὶ τοῦ βήματος, ἀπτόμενος ἐμοῦ διελέγετο, ὀνόματι οὔτος ἐμὲ προσαγορεύων, καὶ ἐγὼ τούτων, ὥστε δεινὸν δόξαι εἶναι τῆ βουλή, ἐπειδὴ ἐπύθετο προειρημένον μοι εἶργεσθαι τῶν νομίμων ὑπὸ τούτων οὓς ἐώρων μοι τῆ προτεραία συνόντας

41 καὶ διαλεγόμενους. σκέψασθε δὲ καὶ μοι μνήσθητε, ὦ ἄνδρες· ταῦτα γὰρ οὐ μόνον μάρτυσιν ὑμῖν ἀποδείξω, ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἔργων ἃ τούτοις πέπρακται ραϊδίως γνώσεσθε ὅτι ἀληθῆ λέγω. καὶ πρώτων ἃ τοῦ βασιλέως κατηγοροῦσι καὶ διὰ τὴν ἐμὴν σπουδὴν οὐ φασιν ἐθέλειν αὐτὸν ἀπογράφεσθαι τὴν δίκην, τοῦτο δὲ κατ' αὐτῶν τούτων ἔσται τεκμήριον ὅτι οὐκ ἀληθῆ λέγουσι. ἔδει μὲν γὰρ τὸν βασιλέα, ἐπειδὴ ἀπεγράψατο, τρεῖς προδικασίας ποιῆσαι ἐν τρισὶ μησί, τὴν δίκην δ' εἰσάγειν τετάρτῳ μηνί, ὥσπερ νυνί· τῆς δ' ἀρχῆς αὐτῶι λοιποὶ δύο μῆνες ἦσαν, Θαρρηγλιῶν καὶ Σκιροφοριῶν. καὶ οὐτ' εἰσάγειν δήπου οἷός τ' ἂν ἦν ἐφ' ἑαυτοῦ, οὔτε παραδοῦναι φόνου δίκην ἔξεστιν, οὐδὲ παρέδωκεν οὐδεὶς πώποτε βασιλεὺς ἐν τῇ γῆι ταύτῃ. ἦντινα οὖν μήτε εἰσάγειν μήτε παραδοῦναι ἔξῃν αὐτῶι, οὐδ' ἀπογράφεσθαι ἤξιον παρὰ τοὺς ὑμετέρους νόμους. καὶ ὅτι οὐκ ἀδικεῖ αὐτούς, μέγιστον σημείον· Φιλοκράτης γὰρ οὗτος ἑτέρους τῶν ὑπευθύνων ἔσειε καὶ ἐσυκοφάντει, τούτου δὲ τοῦ βασιλέως, ὃν φασι δεῖνὰ καὶ σχέτλια εἰργάσθαι, οὐκ ἦλθε κατηγορήσων εἰς τὰς εὐθύνας. καίτοι τί ἂν ὑμῖν τούτου μείζον τεκμήριον ἀποδείξαιμι, ὅτι οὐκ ἠδικεῖτο οὐθ' ὑπ' ἑμοῦ οὐθ' ὑπ' ἐκείνου; ἐπειδὴ γὰρ οὗτος ὁ βασιλεὺς εἰσηῆλθεν, ἔξον αὐτοῖς ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ἀρξαμένους τοῦ Ἐκατομβαιῶνος μηνὸς τριάκονθ' ἡμέρας συνεχῶς τούτων ἤ τι ἐβούλοντο ἀπογράφεσθαι, ἀπεγράφοντο οὐδεμιᾶ· καὶ αὖθις τοῦ Μεταγεινιῶνος μηνὸς ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ἀρξαμένοις ἔξον αὐτοῖς ἀπογράφεσθαι ἤ τι ἐβούλοντο, οὐδ' αὖ πῶ ἐνταῦθα ἀπεγράψαντο, ἀλλὰ παρέσαν καὶ τούτου τοῦ μηνὸς εἴκοσιν ἡμέρας· ὥστε αἱ σύμψασαι ἡμέραι ἐγένοντο αὐτοῖς πλέον ἢ πεντήκοντα ἐπὶ τούτου τοῦ βασιλέως, ἐν αἷς ἔξον αὐτοῖς ἀπογράψασθαι οὐκ ἀπεγράψαντο. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ἅπαντες ὅσοι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως ὁ χρόνος μὴ ἔγχωρεῖ... οὗτοι δ' ἐπιστάμενοι μὲν τοὺς νόμους ἅπαντας, ὀρώντες δ' ἐμὲ βουλευόντα καὶ εἰσιόντ' εἰς τὸ βουλευτήριον – καὶ ἐν αὐτῶι τῶι βουλευτηρίῳ Διὸς Βουλαίου καὶ Ἀθηῶς Βουλαίας ἱερόν ἐστι, καὶ εἰσιόντες οἱ βουλευταὶ προσεύχονται, ὦν κἀγὼ εἷς ἦν, ὁ

ταῦτα πράττων, καὶ εἰς τᾶλλα ἱερὰ πάντα εἰσιῶν μετὰ τῆς βουλῆς, καὶ θύων καὶ εὐχόμενος ὑπὲρ τῆς πόλεως ταύτης, καὶ πρὸς τούτοις πρυτανεύσας τὴν πρώτην πρυτανείαν ἄπασαν πλὴν δυοῖν ἡμέραιν, καὶ ἱεροποιῶν καὶ θύων ὑπὲρ τῆς δημοκρατίας, καὶ ἐπιψηφίζων καὶ λέγων γνώμας περὶ τῶν μεγίστων καὶ πλείστον ἀξίων τῆι πόλει φανερός ἦν· καὶ οὗτοι 46 παρόντες καὶ ἐπιδημοῦντες, ἔξον αὐτοῖς ἀπογράφεσθαι καὶ εἶργειν ἐμὲ τούτων ἀπάντων, οὐκ ἤξιον ἀπογράφεσθαι· καὶ ἱκανὰ γ' ἦν ὑπομῆσαι καὶ ἐνθυμηθῆναι, εἴπερ ἠδικοῦντο, ἀμφοτέρα καὶ σφῶν αὐτῶν ἕνεκα καὶ τῆς πόλεως, διὰ τί οὖν οὐκ ἀπεγράφοντο; διὰ τί συνῆσαν καὶ διελέγοντο; συνῆσαν τε γὰρ μοι οὐκ ἀξιοῦντες φονέα εἶναι, καὶ οὐκ ἀπεγράφοντο τούτου αὐτοῦ ἕνεκα, οὐχ ἠγούμενοί με ἀποκτεῖναι τὸν παῖδα οὐδ' ἔνοχον εἶναι τοῦ φόνου οὐδὲ προσῆκειν μοι τούτου τοῦ πράγματος οὐδέν. καίτοι πῶς ἂν ἄνθρωποι σχετικώτεροι ἢ 47 ἀνομώτεροι γένοιτο; οἵτινες ἄπερ αὐτοὶ σφᾶς αὐτοὺς οὐκ ἔπεισαν, ταῦθ' ὑμᾶς ἀξιοῦσι πείσαι, καὶ ἃ αὐτοὶ ἔργωι ἀπέδικασαν, ταῦτα ὑμᾶς κελεύουσι καταδικάσαι· καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ἄνθρωποι τοῖς ἔργοις τοὺς λόγους ἐξελέγχουσιν, οὗτοι δὲ τοῖς λόγοις ζητοῦσι τὰ ἔργα ἄπιστα καταστήσαι. καίτοι εἰ 48 μὴδὲν ἄλλο μήτε εἶπον μήτε ἀπέφηνα μήτε μάρτυρας παρεσχόμην, ἀλλὰ ταῦτα ὑμῖν ἀπέδειξα, τούτους ὅπου μὲν χρήματα λαμβάνοιεν ἐπ' ἐμοί, αἰτιωμένους καὶ προαγορεύοντας, ὅπου δὲ μὴ εἶη ὁ δῶσων, συνόντας καὶ διαλεγόμενους, ἱκανὰ ἦν καὶ αὐτὰ ταῦτα ἀκούσοντας ἀποψηφισασθαι καὶ τούτους νομίζειν ἐπιорκοτάτους καὶ ἀνοσιωτάτους πάντων ἀνθρώπων. οὗτοι γὰρ ποίαν δίκην οὐ 49 δικάσαιτ' ἂν ἢ ποῖον δικαστήριον οὐκ ἐξαπατήσειαν ἢ τίνας ὄρκους οὐκ ἂν τολμήσειαν παραβαίνειν, οἵτινες καὶ νῦν τριάκοντα μᾶς ἐπ' ἐμοὶ λαβόντες παρὰ τῶν ποριστῶν καὶ τῶν πωλητῶν καὶ τῶν πρακτόρων καὶ τῶν ὑπογραμματέων οἱ τούτοις ὑπεγραμμάτευσον, ἐξελάσαντές με ἐκ τοῦ βουλευτηρίου, ὄρκους τοιούτους διωμόσαντο, ὅτι πρυτανεύων πυθόμενος αὐτούς δεῖνὰ καὶ σχέτλια εἰργάζεσθαι εἰσῆγον εἰς τὴν βουλὴν, καὶ ἐδίδαξα ὡς χρή ζητοῦντας ἐπεξελεθῆν τῶι

50 πράγματι. καὶ νῦν δίκην δίδασιν ὧν ἡδίκηκασιν αὐτοῖ τε καὶ οἱ μεσεγγυησάμενοι. [καὶ] παρ' οἷς ἐτέθη τὰ χρήματα, καὶ τὰ πραχθέντα φανερά γεγένηται. ὥστ' οὐδ' ἂν οὗτοι βούλωνται ἀρνεῖσθαι βραδείως οἷοί τ' ἔσονται· οὕτως αὐτοῖς πέπρακται τὰ πράγματα.

51 ποῖον οὖν δικαστήριον οὐκ ἂν ἔλθοιεν ἐξαπατήσοντες, ἢ τίνας ὄρκους οὐκ ἂν τολήσειαν παραββαίνειν οὔτοι οἱ ἀνοσιώτατοι, οἵτινες καὶ ἡμᾶς εἰδότες εὐσεβεστάτους τῶν Ἑλλήνων δικαστᾶς καὶ δικαιωτάτους καὶ ἐφ' ἡμᾶς ἤκουσιν ἐξαπατήσοντες εἰ δύναιντο. ὄρκους τοσοῦτους διομοσάμενοι:

Fr. 1. Περὶ τῆς μεταστάσεως

1a

... αἰρεθεὶς ἀρχὴν ἄρξαι χρήματα πολλὰ διεχείρισα καὶ εὐθυναί μοι ἦσαν ἅς ἐδεδοίkein, ἢ ἄτιμος ἦν, ἢ κακόν τι ἡμᾶς εἰργασάμην, ἢ δίκην ἐπιρρέπουσαν ἐδεδοίkein: οὐ δηϊτὰ ἐγώ γε. ἐπεὶ οὐδὲν μοι ἦν τούτων. ἀλλ' ὡς χρήματα ἀφείλεσθε

5 ἔμοῦ: ἀλλ' ὡς τῶν προγόνων τῶν ἐμῶν κακόν τι ἐργασιμένων ... οἱ μὲν ἄλλοι τούτου ἐνεκία ἄλλης τινὸς πολιτείας ἢ τῆς καθεστηκυίας ἐπιθυμοῦσιν, ἵνα ἢ ὧν ἡδίκησαν δίκην μὴ δῶσιν, ἢ ὧν ἔπαθον τιμωρῶνται καὶ αὖθις μηδὲν πάσχωσιν· ἀλλ' ἔμοι τοιοῦτον οὐδὲν ἦν.

10 ἀλλὰ μὲν δὴ λέγουσιν οἱ κατήγοροι ὡς συνέγραφόν τε δίκας ἄλλοις καὶ ὡς ἐκέρδαινον ἀπὸ τούτου· οὐκοῦν ἐν μὲν τῇ ὀλιγαρχίᾳ οὐκ ἂν ἦν μοι τοῦτο, ἐνὶ δὲ τῇ δημοκρατίᾳ πάλαι ὁ κριατῶνι εἰμι ἐγὼ εἰδῶσι τοῦ λέγειν. ἐν μὲν τῇ ὀλιγαρχίᾳ οὐδενὸς ἔμελλον ἄξιος ἔσεσθαι, ἐν δὲ τῇ δημοκρατίᾳ πολλοῦ. φέρε δὴ, πῶς εἰκὸς ἔστιν ἐμὲ ὀλιγαρχίας ἐπιθυμῆν: πότερον ταῦτα ἐκλογίσεσθαι οὐχ οἷός τ' εἰμί, ἢ οὐ γινώσκειν τὰ λυσιτελοῦντ' ἐμαυτῶι μόνοςι Ἀθηναίων ...

1b

... περὶ τοῖνυν ὧν Ἀπόληξις κατηγόρηκεν, ὡς στασιώτης ἦν ἐγὼ καὶ ὁ πάππος ὁ ἐμός ... οὐκ ἂν τοὺς μὲν τυραννοῦντας ἡδυνήθησαν οἱ πρόγονοι κολάσαι, τοὺς δὲ δορυφόρους ἡδυνάτησαν.

1c

περὶ τοῦ μὴ ἐλεεῖν ἡμᾶς ἐμὲ ἐδεήθη, δείσας μὴ ἐγὼ δάκρυσι καὶ ἰκετείαις πειρῶμαι ἡμᾶς ἀναπειθεῖν.